

Muistutus: viitteenä asianumero 1829/202

Paskurinojan uoman kunnostus välillä Vanhanradankatu - Pohjoinen Liipolankatu

Taustaa

Paskurinoja saa alkunsa lähteestä, joka on radan pohjoispuolella. Oja on yksi Salpausselän lähdepuroista joka laskee Porvoonjokeen. Pohjavesi on nykyään puhdasta Anttilanmäen vaiheilla. Hulevedet muuttavat ojaveden sameaksi, kun monelta suunnalta siihen ohjataan sadevesiä. Sateettomina aikoina vedessä virtaa kylmää puhdasta pohjavettä, myös talvella.

Vanha uoma on tuttu kaikille anttilanmäkeläisille, tästä on paljon haastattelukirjoituksia Anttilanmäen historiikkikirjassa. Oja on ollut eri sukupolvien yhteinen luontokokemus. Lapsille se on ollut seikkailukohde, jossa on leikitty kaarnaveneillä, rikottu jäitä ja jopa kuljettu rumpujen läpi. Aikuiset ovat pitäneet ojan varret puhtaina roskista. Paikan nimikin on vanhaa perua. Vuoden 1750 kartalla on ollut entinen mylly, *Paskuri Fotquarn*, nykyisen Citymarketin paikkeilla.

Anttilanmäen kohdalla puro on muodostunut vuosien aikana lähes luonnonmukaiseksi. Korkea lehtipuusto ja pensasto on tarjonnut eläimille suojapaikan. Linnut käyvät kuumina kesäpäivinä juomassa ojasta vettä ja erikoisuutena on ollut lapin koskikara, joka muuttaa etelämmäksi ja pitää Paskurinojaa elinympäristönään talvikuukausien ajan. Anttilanmäen asukkaat käyttävät puronvartta lähiluontokohteena. Saksalankadun pohjoispuolen penkalla kulkee tallattu kapea polku, joka osoittaa puronvarren käyttöä. Alhaalla puron reunoilla on tulvasanteita, joita pitkin voi kulkea tai laskeutua veteen.

Suunnitelma

Nyt nähtävänä olevassa suunnitelmassa ei ole esitetty tulevaisuudenkuvaa, mitä ongelmaa tällä halutaan ratkaista. Onko hulevesien määrä lisääntymässä niin paljon, että ojan pohja ja reunat on kivettävä kauttaaltaan korkealle asti suurilla 20-30 cm kokoisilla kivillä? Suunnitelmassa ei myöskään ole kuvattu olemassa olevaa tilannetta, eikä sitä minkälaisia vaikutuksia rakentamisella on maisemaan ja luonnonolosuhteisiin.

Nähtävillä oleva suunnitteluratkaisu vaikuttaa ylimitoitetulta, varsinkin kun suunnittelukohde on luonnontilainen vesiuoma. Muutokset Saksalankadun suuntaisen uomanosan maisemaan, rantaviivaan ja alueen käyttömahdollisuuteen lähiluontokohteena ovat merkittävät. Nyt nähtävillä olevassa suunnitelmaselostuksessa kyllä puhutaan luonnonmonimuotoisuuden lisäämisestä ja maiseman parantamisesta. Mutta nämä tavoitteet eivät toteudu, ellei puronuomaan esitettyjä rakenteita kevennetä koskemaan vain kaikkein eroosioherkimpiä paikkoja, joita ovat esim. tunnelien suut ja murtuneet jyrkät pientareet.

Paskurinojan pohja on kovaa pienikivistä soraa ja hiekkaa, jolla voi kävellä. Pohjan kiveäminen 20-30 cm kokoisilla kivillä ei ole tapeellista eikä sitä voi toteuttaa, koska kiveämisellä hävitetään pohjassa elävien vesihyönteisten elinympäristöä ja monia pohjaan kiinnittyneitä vesi- ja lähdesammalia.

Uoman pohjoisreuna on kestänyt tähän astiset tulvavedet hyvin, maanpinta on ehjä. Lehtipuiden juuristo ja tulvatasanteiden kasvillisuus ovat sopeutuneet hetkittäiseen korkeaan veteen. Rantaa reunustavat tulvatasanteet hidastavat tulvien aikana veden vauhtia. Pääsy ojan reunaan ja veden äärelle tulee edelleen olla mahdollista. Helppopääsyisiä ja tasaisia rantavalleja on paaluväleillä 3860-3920 ja 3960-4010 välillä, joita ei tule kivetä 20-30 cm kokoisilla kivillä. Mutkittleva vesiuoma, meanderit, lisäävät rantakasvillisuuden luonnonmonimuotoisuutta ja ne tulee säilyttää.

Uoman eteläpuolella kulkeva kevyenliikenteen väylä on lähellä ojaa. Väylällä työskentelevät raskaat työkoneet heikentävät ojan penkkaa. Näin oli nähtävissä kaksi vuotta sitten kun metsäkone kaatoi eteläluiskan puita. Puiden juuriston sitovaa vaikutusta ei enää ole. Puiden ja pensaiden tulisi antaa kasvaa uudestaan, koska ne tukevat jyrkkää rinnettä ja antavat suojaa linnuille. Kevyenliikenteen väylää ja aitaa on mahdollisuus siirtää kauemmas uomasta, koska vieressä on tilaa.

Suunnitelmassa todetaan, että lukuisia hulevesiputkia ohjataan ojaan, mutta niitä ei näy kartalla. Kun ne ovat osa hulevesisuunnitelmaa, niiden tulo- ja lähtöpaikat on hyvä tietää, varsinkin kun etsitään mahdollisia päästölähteitä.

Lahden hulevesiohjelman mukaan hulevedet tulee käsitellä ensisijaisesti syntypaikalla. Hulevesikuormaa tulee vähentää erityiskohteissa. Paskurinoja ei ole mikä tahansa hulevesiuoma, vaan suurimman osan ajasta siellä virtaa kirkas kylmä pohjavesi. Hulevesien määrää ei tule lisätä Paskurinojaan, vaan niille tulee suunnitella tulevaisuudessa erillinen reitti esim. Saksalankadun toiselle puolelle. Näin puhtaat vedet ja likaiset vedet pysyvät erillään.

Asukasyhdistyksen toiveena on kehittää Paskurinojan luonnontilaisuutta ja parantaa sen tunnettavuutta ja tämä on merkitty myös toimintasuunnitelmaamme. Nyt nähtävillä oleva hulevesisuunnitelma ei toteuta toiveitamme ja ilmaisemme kiinnostuksemme puronvarren kehittämiseksi yhteistyössä kaupungin kanssa esimerkiksi lähiluontokohteeksi. Samalla se täydentää Anttilanmäen vetovoimaa keskustan virkistysalueena. Käsittääksemme hulevesisuunnitelman toteuttamiselle ei ole niin kiire, ettei tällaista asukasyhteistyötä voisi vielä soveltaa alueen jatkosuunnittelussa.

Lahdessa 5.11.2025

Anttilanmäki-Kittelän asukasyhdistys